

ЕЛЕКТИВНИЙ КУРС «АНГЛІЙСЬКА МОВА ДЛЯ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ»

Пасічник О.С.

канд. пед. наук, доцент, старший науковий співробітник відділу навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України

Утвердження компетентнісного підходу як основної освітньої парадигми стало об'єктивною прагматичною реакцією на конкретне соціальне замовлення – забезпечити таку якість підготовки учнів, яка відповідатиме запитам ринку праці. Попри те, що кожна ланка навчання має бути зорієнтована на формування відповідних компетенцій, одним із найбільш важливих етапів є старша школа, в межах якої нині здійснюються заходи, щодо профілізації змісту навчання.

Профілізація старшої школи розглядається як один із адаптаційних механізмів, що покликані підвищити якість шкільної освіти, забезпечити наступність між шкільною та професійною освітою та підготувати випускників до ринку праці через вибудовування нової ієрархії цілей і завдань у системі шкільної освіти. Головною тенденцією організації профільного навчання є спеціалізація його змісту через *запровадження широкого спектра елективних курсів*, які зорієнтовані на задоволення індивідуальних освітніх інтересів, потреб та нахилів учнів [2]. Передбачається, що вони значною мірою «компенсують» обмежені можливості базових і профільних предметів щодо задоволення пізнавальних запитів учнів та відтворення сучасних тенденцій розвитку для різних сфер людської життєдіяльності. Мета запровадження елективних курсів – сприяти поглибленню індивідуалізації профільного навчання, забезпечуючи таким чином індивідуальну траєкторію навчання учня.

Нині відділом навчання іноземних мов Інституту педагогіки НАПН України здійснюється конструювання ряду елективних курсів з іноземних мов для класів філологічного профілю. Одним із таких курсів є «Англійська мова для ділового спілкування».

Навчання у профільній школі має бути зорієнтоване на розвиток учнів та формування в них таких умінь і навичок, які в подальшому стануть складовою або передумовою їх професійних умінь і навичок. Передбачається, що цей курс виконуватиме прагматичну функцію, оскільки дасть змогу усунути абстрактність повідомлення учням загальних філологічних знань – він сприятиме адаптуванню змісту навчання іноземної мови відповідно до вимог сфери ділової комунікації через використання відповідних навчальних матеріалів, а також організацію навчально-пізнавальної та пошукової діяльності учнів.

Навчання у старшій школі повинно мати діяльнісний характер; з одного боку, враховувати уміння і нахили учнів, а з іншого – потреби ринку праці. Ключовими принципами навчання іноземних мов у старшій школі мають стати ті, які забезпечують їх соціальну адаптацію до умов багатокультурного та міжнародного середовища, розвиток професійної орієнтації засобами іноземної мови; формування ціннісних орієнтирів; забезпечення наступності у процесі іншомовної освіти та формування в учнів готовності до навчання упродовж життя. Реалізація цих принципів досягається за рахунок формування *ключових компетенцій* і здійснення профорієнтаційної роботи на основі комунікативної компетенції. Дослідники виділяють різну кількість ключових компетенцій, керуючись при цьому різними підходами. Для прикладу, А.В. Хуторський виділяє такі: ціннісні, загальнокультурні, інформаційні, комунікативні, навчально-пізнавальні, соціально-трудова, компетенції особистісного самовдосконалення [3].

Узагальнивши перелік ключових компетенцій та відштовхуючись від особливостей змісту курсу «Англійська мова для ділового спілкування», можемо виокремити декілька сфер компетенцій, до яких учні будуть долучатися у процесі профільного навчання:

Компетенції загальнокультурного рівня (формування особистісних якостей, цінностей і переконань, які допомагають особі функціонувати в багатокультурному середовищі). Відповідно до Державного освітнього

стандарту, навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах повинно мати соціокультурну спрямованість та готувати учнів до безперешкодної комунікації в іншому лінгвоетнічному середовищі через урахування його культурних особливостей [1]. Культура пронизує усі сфери людської життєдіяльності, у тому числі й професійну, яка залишається поза увагою базового загальноосвітнього та профільного курсу іноземної мови. Відтак, запропонований курс передбачає підготовку старшокласників до міжособистісної іншомовної взаємодії з іноземними партнерами в різних соціокультурних контекстах із урахуванням особливостей сфери ділових відносин. Природно, що пріоритетним є ознайомлення з типовими моделями поведінки у сфері ділового спілкування з орієнтацією на норми, прийняті в англomовному світі. Оскільки одним із важливих аспектів реалізації соціокультурної складової у навчальному процесі є формування в учнів власної національної ідентичності, передбачається ряд завдань, на порівняння окремих аспектів ділового життя в англomовних країнах та Україні.

Ця група компетентцій формується в учнів під час роботи з навчальними текстами, що відображають актуальні проблеми ділового середовища, у процесі обговорення проблемних питань та створення власного мовленнєвого продукту. Розвитку компетенцій цієї групи сприяють також різні форми роботи: парна, групова та проектна діяльність.

Знання, навички, уміння та способи діяльності (у тому числі такі, що пов'язані з інформаційно-комунікаційним середовищем). Наряду з формуванням іншомовної комунікативної компетентності, зміст курсу зорієнтований на підготовку до тих ситуацій, які потенційно можуть виникнути в житті молодшої особи. Зокрема, курс дає змогу ознайомитися з особливостями проходження співбесіди, основними посадами та обов'язками працівників у компанії, її структурою та напрямками діяльності. Також у курсі висвітлено правила ведення телефонної бесіди, основ офісного етикету, передбачається знайомство з форматом ділових паперів та досвіду їх оформлення, підготовка та участь у публічних виступах та презентаціях.

Важливим аспектом ділової комунікації є вміння працювати як індивідуально, так і в команді. Тому оволодіння змістом елективного курсу передбачається раціональне поєднання індивідуальних, парних та групових форм роботи старшокласників. Кожна із окреслених технологій не є автономною, натомість передбачається їх поєднання та взаємодоповнення. Зокрема виконання проектних завдань не вбачається можливим без раціональної співпраці тих, хто навчається, розподілу обов'язків між собою, індивідуального пошуку необхідних матеріалів, застосування засобів інформаційних технологій з метою оформлення кінцевого продукту спільної навчально-дослідної діяльності тощо.

Навчально-пізнавальні компетенції та здатність до навчання – ця сфера передбачає формування і розвиток загальнонавчальних умінь і стратегій самостійної роботи, розвиток задатності самостійно здобувати предметні знання, формувати мотивацію до продовження навчання на наступних етапах. Цьому зокрема сприяє систематична робота з *мовним портфоліо*. В узагальненому вигляді портфоліо є колекцією робіт учня, що демонструють динаміку його досягнень під час опрацювання курсу. Створення колекції власних робіт сприяє неформальній підтримці інтересу до предмета, підвищенню мотивації до його вивчення, рефлексії. З іншого боку, регулярна робота з ним спонукає учнів здійснювати моніторинг своєї успішності в іншомовному навчанні, визначати мету, планувати її реалізацію, хід виконання, а також перевіряти відповідність досягнутих результатів поставленій меті.

Окрім того, передбачається, що курс виконуватиме профорієнтаційну функцію – одне з головних завдань профільного навчання. У межах курсу «Англійська мова для ділового спілкування» вона здійснюється через формування в учнів базових основ професійної комунікативної компетентності та забезпечує (у першому наближенні) знайомство з іншими професійними компетенціями, які в подальшому будуть розвиватися на подальших етапах навчання, або ж практичної діяльності.

Література:

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти (Освітня галузь “Мова і література”: Іноземні мови) // Іноземні мови. – 2004. – №1. – С. 3–7.
2. Пасічник О. С. Дидактичні та методичні підходи до конструювання змісту елективних курсів з іноземної мови для старшої профільної школи як засобу забезпечення варіативного компонента іншомовної освіти / О. С. Пасічник // Постметодика. – 2014. – № 4 (119). – С. 35–40.
3. Хуторской А. В. Определение общепредметного содержания и ключевых компетенций как характеристика нового подхода к конструированию образовательных стандартов / А. В. Хуторской // Компетенции в образовании: опыт проектирования. Сб. научных трудов. – М.: ИНЭК, 2007. – С. 12–33.